

VI. Miscellanea.

1. Zjazd prawników i ekonomistów polskich.

W dniach 3, 4 i 5 czerwca 1922 r. odbędzie się w Poznaniu Zjazd Prawników i Ekonomistów Polskich (w rzędzie polskich Zjazdów siódmy z kolei).

Program Zjazdu ustalił Komitet w sposób następujący, uwzględniając życzenia wyrażone przez Wydziały Prawnicze oraz życzenia Towarzystw Prawniczych i Towarzystw Ekonomicznych:

Pierwszy dzień Zjazdu poświęcony będzie obradom w sekcjach, zaś drugi i trzeci dzień obradom plenarnym.

Utworzono następujące sekcje: 1) polityczno-administracyjną (organizuje Prof. Peretiatkowicz); 2) karną (organizuje Dr. Bosowski); 3) cywilną (organizuje Prof. Ohanowicz); 4) ekonomiczną (organizuje Prof. Taylor).

Przedmiotem obrad w sekcjach będą następujące tematy:

1. w sekcji polityczno-administracyjnej: „Zagadnienie centralizmu”;
2. w sekcji karnej: a) „Prawo karne międzydzielnicowe” oraz b) „Kompetencja sądów przysięgłych”;
3. w sekcji cywilnej: a) „Ograniczenia obrotu nieruchomościami” oraz b) „Umowy taryfowe”;
4. w sekcji ekonomicznej: „Równowaga budżetowa Państwa Polskiego”.

Natomiast obrady plenarne przeznaczają się na rozstrząsanie zagadnienia „etatyizmu” pod względem prawnopolitycznym, administracyjnym, karnym, cywilnym i ekonomicznym, przyczem ekonomiczną stronę problemu (organizuje Prof. Brzeski) dzieli się na dwa tematy, a to:

1. „Państwo jako przedsiębiorca”.
2. „Reglamentacja prawna i administracyjna stosunków gospodarczych.”

W Zjeździe wezmą również udział zaproszeni prawnicy i ekonomiści francuscy (jako członkowie i referenci).

Osoby, pragnące przyjąć referat w zakresie powyższych tematów uprasza się o rychłe zawiadomienie Komitetu (Poznań, Uniwersytet, Dziekanat prawniczy) i nadesłanie najpóźniej do dnia

1 lutego też zasadniczych, obejmujących ostateczne wyniki referatu, w rozmiarach nie przekraczających dwóch stron druku. Termin powyższy jest ostateczny, gdyż tezy będą drukowane w kwartalniku „Ruch prawniczy i ekonomiczny”.

Dotychczas podjęli się referatów: Dr. Byrka, Prof. Buzek, J. Glass, Prof. Głębiński, Prof. Jaworski, Prof. Kumaniecki, Prof. Kutrzeba, Prof. Longchamps de Berier, Dr. Maliniak, Dr. Mogilnicki, Dr. Kappaport, Dr. Stelmachowski, Prof. Sulikowski, Prof. Wasiutyński, Dr. Wiñarski.

2. Wyniki spisu ludności.

Po ukończeniu akcji spisowej starostwa i większe miasta były zobowiązane donieść telegraficznie Głównemu Urzędowi Statystycznemu stwierdzoną przez spis liczbę ludności swego okręgu. Tak więc centralny organ statystyczny bardzo szybko dowiedział się o najogólniejszych wynikach konskrypcji i mógł wcześniej wyniki te podać do powszechnej wiadomości; uczynił to wydając komunikat dotyczący tymczasowych rezultatów spisu ludności¹⁾.

W komunikacie tym podano dla poszczególnych powiatów, większych miast, dla województw i całego państwa ludność cywilną skonstatowaną przy ostatnim spisie a dla porównania także ludność według spisów dawniejszych. Oczywiście, że podane z ostatniego spisu daty przedstawiają się jako tymczasowe i mogą uleść pewnym zmianom tembardziej, że w kilku powiatach aż do wydania komunikatu spis nie był jeszcze ukończony i dla powiatów tych wstawiono cyfry szacunkowe, by otrzymać sumę ludności dla województw i państwa. Mimo to jednak cyfry ogłoszone, mogące po skontrolowaniu i dokładnem opracowaniu uleść tylko nieznacznym zmianom, dają należyty pogląd na obecny stan naszej ludności i jej rozwój podczas wojny, dla tego więc poświęcimy im tutaj nieco uwagi.

Na ogół obliczano ludność naszego państwa dotychczas za wysoko. „Rocznik statystyki” wydany przez Główny Urząd Statystyczny podaje na podstawie dat przedwojennych 27 378 tysięcy, zaś Stefan Szulc w rozprawie krytycznej dotyczącej tego przedmiotu²⁾ przyjmuje jako zaludnienie Rzeczypospolitej w jej granicach z czerwca 1921 r. cyfrę 26 653 tysięcy mieszkańców. Tymczasem spis ostatni z dnia 30 września b. r. wykazuje cyfrę o przeszło milion niższą. Mianowicie naliczono obecnie ludności cywilnej:

¹⁾ Tymczasowe rezultaty spisu ludności Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30-go września 1921 r. Komunikat Nr. 1 według sprawozdań telegraficznych. — Odbitka z Miesięcznika Statystycznego, rok 1921, tom IV.

²⁾ Stefan Szulc: Ludność Rzeczypospolitej Polskiej w chwili obecnej. Miesięcznik Statystyczny, rok 1921, tom III.

w b. dzielnicy pruskiej	2 912 283
w b. Kongresówce	11 221 249
w Małopolsce	7 464 367
na Śląsku Cieszyńskim	145 241
w 3 województwach wschodnich	3 662 963
w całem państwie	25 406 103

Nawet jeżeli dodamy do powyższych cyfr wojsko, które było spisywane przez władze wojskowe a którego liczba dotychczas nie jest znana, nie otrzymamy pełnych 26 milionów ludności. Nadmienić jednak trzeba, że przyznana Polsce część Górnego Śląska podniesie cyfrę ludności naszego państwa okragło o 1 milion, gdyż na terytorium tern w r. 1910 naliczono 880 000, w r. 1919 zaś 970 000 dusz.

Porównując liczbę ludności przez spis stwierdzoną z obszarem państwa (365 217 km²), otrzymamy obecną gęstość zaludnienia która wynosi dla całego państwa 70 mieszkańców na 1 km². Z poszczególnych dzielnic mają powierzchni b. dzielnica pruska 42 910 km², b. Kongresówka 128 473, Małopolska 79 080, Śląsk Cieszyński 1 002, województwa wschodnie 113 752 km², zatem najgęstszą ludność wykazuje obecnie Śląsk Cieszyński — 145 mieszkańców na 1 km² —, następnie Małopolska (94), Kongresówka (87), b. dzielnica pruska (68), a ludność najrzadszą mają 3 województwa wschodnie, bo tylko 32 dusz na 1 km².

Nie mniejsze zainteresowanie od obecnego stanu ludności budzą z m i a n y zasze w liczbie ludności od czasów przedwojennych. Bo zmiany te oznaczają głównie wpływ wojny na rozwój stosunków ludnościowych. Z góry trzeba zaznaczyć, że wojna bardziej dała się w znaki naszej ludności aniżeli przypuszczano. Sądono, że wojna pochłoneła tylko przyrost naturalny lat 1911—1914 i że ludność po wojnie wykazuje mniejwięcej liczebny stan z początkiem roku 1911; tymczasem straty wojenne, jak dowodzi ostatni spis, są daleko dotkliwsze. Niestety komunikat Głównego Urzędu Statystycznego nie pozwala na ścisłe określenie ubytku wojennego, bo dla b. dzielnicy pruskiej i austriackiej podaje w roku 1910 ludność z wojskiem, w roku 1921 zaś bez wojska a dalej, co jeszcze bardziej wchodzi w rachubę, w 3 województwach wschodnich porównuje stan obecny ludności ze stanem z roku 1919 a nie z roku 1910 wzgl. początku 1911. Wiadomo zaś, że właśnie na ziemiach wschodnich wojna światowa dokonała największego zniszczenia i wyludnienia kraju. Chociaż więc do porównania brak należytej podstawy, mimo to przytaczamy poniżej odnośne daty umożliwiające jednak pełną orientację.

Ludność w roku Przyrost (+) wzgl. ubytek (-)

	1911	1921	ogółem	w %
B. Dzielnica pruska	2 062 377 ¹⁾	2 012 283	- 50 094	- 1,7
Kongresówka	12 705 699	11 221 249	- 1 484 450	- 11,7
Małopolska	8 050 555 ²⁾	7 464 367	- 586 188	- 7,3
Śląsk Cieszyński	142 311	145 241	+ 2 930	+ 2,0
Wojew. wschodnie	3 496 981 ³⁾	3 662 963	+ 165 982	+ 4,7
Całe państwo	27 357 923	25 406 103	- 1 951 820	- 7,1

Zatem w stosunku do stanu przedwojennego zwiększyła się ludność tylko na Śląsku Cieszyńskim i to bardzo nieznacznie, zaś w innych dzielnicach uległa zmniejszeniu. Ubytek ten jest najmniejszy w b. dzielnicy pruskiej, redukcję większą wykazuje Małopolska, zaś obniżkę największą, ma b. Kongresówka. Jednak co do ostatniej dzielnicy zauważa Gł. Urząd Statystyczny w swoim komunikacie, że ubytek jest tu w znacznej części pozorny, gdyż dane z r. 1911 wzięte ze źródeł rosyjskich podają ludność Królestwa o wiele za wysoką, conajmniej o milion. Niewątpliwie największe straty w ludności poniosły wskutek wojny ziemie na wschód od b. Królestwa położone, jednak strat tych nie możemy ściśle określić, ponieważ Gł. Urząd Statystyczny nie porównuje ludności województw wschodnich ze stanem z r. 1911, lecz dopiero ze spisem z r. 1919. Według naszego, zresztą dość ogólnikowego szacunku ubytek wojenny ludności na terytorium obecnych 3 województw wschodnich wynosi około miliona dusz, tak że choćby zredukować straty Królestwa o milion, jednak przy uwzględnieniu ziem wschodnich ogólny deficyt ludnościowy spowodowany przez wojnę na obszarze Rzeczypospolitej dojdzie do 2 milionów.

Jak cała ludność tak i ludność miejska podczas wojny raczej cofnęła się aniżeli wzrosła. Ostatni spis w miastach największych wykazał co prawda pewien przyrost ludności, jednak na ogół poza Lublinem jest to przyrost dość nieznaczny, widocznie nastąpił on dopiero w ostatnim czasie, po wojnie. Natomiast w miastach średnich, o ile nie są centrami przemysłowemu ostatni spis wykazuje przeważnie ubytek ludności. Co do większych miast przedstawia się w nich rozwój ludności następująco:

	ludność w tysiącach w roku	
	1911	1921
Warszawa	895	931
Łódź	424	452
Lwów	206	
Kraków	176	182

¹⁾ w tem wojska 41889; ²⁾ w tem wojska 63249; ³⁾ ludność w---g spisu z r. 1919.

Poznań	157	170
Lublin	65	100
Sosnowiec	102	86

Zauważa się, że celem należytego porównania ludności w podanych latach, należałoby w r. 1911 potrącić przy Lwowie z górą 10.000, przy Krakowie niespełna 10.000 a przy Poznaniu około 6200 wojska, gdyż za rok 1921 podana jest tylko ludność cywilna. Dla Lwowa aż do wydania komunikatu o rezultatach spisach nie zdolano zestawić liczby mieszkańców.

Na koniec omówimy jeszcze krótko cyfry najciekawsze, dotyczące b. dzielnicy pruskiej. Wojna i w następstwie jej utworzenie państwa polskiego nigdzie nie wywarło tak wielkiego wpływu na stosunki ludnościowe jak tu. Łączy się to z odniemczeniem tych ziem, z procesem, jakiego w tych rozmiarach dotychczas zdaje się nie widziała historia świata.

Tablica umieszczona na końcu daje nam szczegółowy obraz kształtowania się stosunków ludnościowych obu województw zachodnich. Podane tam cyfry narodowości polskiej nie były dotychczas nigdzie opublikowane a zebrane zostały przez podpisanego niżej autora ze starostw, które po ukończonym spisie były obowiązane zestawić najważniejsze rezultaty spisu z całego powiatu. W odnośnych wykazach prócz całej ludności obecnej żądano jeszcze podania osób narodowości polskiej, a zatem ta rubryka umożliwi nam analizę stosunków narodowościowych. Coprawda wzięte tu do porównania daty z roku 1910 dotyczą języka ojczystego a pojęcie języka ojczystego niezupełnie pokrywa się z pojęciem narodowości, jednak dane językowe tegorocznego spisu będą do dyspozycji dopiero za 1—2 lat, a tak długo na nie czekać nie można. Choć więc te dwa pojęcia nie odpowiadają sobie całkowicie, należy odnośne dane porównać ze sobą, zdając sobie atoli sprawę, że porównanie to nie będzie zupełnie ścisłe i że mianowicie liczba osób narodowości polskiej może być nieco za wysoka, ponieważ niektórzy Niemcy nie rozumieją dobrze pojęcia narodowości, po niemiecku Nationalität, identyfikując pojęcie to z przynależnością państwową. Zatem jest możliwe, że pewna część Niemców deklarowała mylnie narodowość polską, jednak prawdopodobnie były to wypadki sporadyczne, które nie mogą zawazyć na ogólnym rezultacie. Co do cyfr ogólnej ludności podanych w naszej tabeli należy jeszcze nadmienić, że odbiegają one nieco od cyfr podanych w komunikacie Gł. Urzędu Statystycznego a to dlatego, że w r. 1910 umieszczamy ludność bez wojska a Urząd Statystyczny wojska nie potrąca, zaś za r. 1921 podajemy ludność na podstawie dokładniejszych wykazów powiatowych, nadesłanych przez starostwa, a Urząd Statystyczny opierał się tylko na pierwszych telegraficznych wiadomościach tych władz.

Jeżeli teraz rzucimy okiem na cyfry naszej tablicy, widzimy, że rozwój ogólnej liczby ludności był korzystniejszy w województwie poznańskim aniżeli pomorskiem. W Wielkopolsce mamy bowiem przyrost ludności choć cprawda bardzo słaby, na Pomorzu zaś ubytek. Co do poszczególnych powiatów w Wielkopolsce wzrosła ludność w 23, cofnęła się w 15 powiatach, na Pomorzu wzrost ludności mają tylko 4 powiaty, zaś ubytek aż 16. Na ogół zwiększyła się ludność w centrach przemysłowych (Poznań, Ostrów) i w powiatach najbardziej polskich, zaś zmniejszyła się przeważnie w powiatach z większym poprzednio procentem ludności niemieckiej właśnie głównie wskutek znacznego odpływu teje ludności do Niemiec. Emigracja Niemców tłumaczy także ubytek ludności na Pomorzu, gdzie przyrływ ludności polskiej z innych dzielnic wzgl. z Niemiec nie zdołał jeszcze powstałych luk wypełnić.

Odpływ Niemców wywołał również istny przewrót w składzie narodowościowym ludności ziem zachodnich. Odpływająca fala najdobitniej się zaznaczyła w okolicach, gdzie żywioł obcy był najsilniejszy, a więc przedewszystkiem na Pomorzu i w północnych i zachodnich powiatach Poznańskiego. W Wielkopolsce udział procentowy ludności polskiej podniósł się o 17,3, zaś na Pomorzu aż o 23,4, tak że obecnie różnica w sile elementu polskiego w obu województwach jest tylko nieznaczna. W całej dzielnicy w r. 1910 żywioł polski stanowił trochę ponad $\frac{3}{5}$ całej ludności, obecnie stanowi ponad $\frac{4}{5}$. Spolszczenie naszych ziem jeszcze jaśniej występuje w liczbach absolutnych. Było mianowicie w tysiącach:

	ludności z językiem polskim w r. 1910	ludności narodowości polskiej w r. 1921	ludności z językiem niemieckim w r. 1910	ludności narodowości niepolskiej w r. 1921
w woj. Poznańskim	1,281	1,620	680	351
w woj. Pomorskiem	552	743	423	196
razem:	1,833	2,363	1,103	547

Kiedy więc żywioł polski przy prawie niezminionej ogólnej liczbie ludności zyskał 530 tysięcy, żywioł niemiecki stracił 556 tysięcy dusz czyli z górą pół miliona. Zdaje się, że w historii świata nie ma drugiego przykładu, aby w przeciągu 2 lat tak znaczne masy napływowe, sztucznie sprowadzonego elementu odpłynęły do swych właściwych siedzib. Ziemie zachodnie mają dzisiaj tylko za ledwie połowę liczby Niemców w porównaniu ze stanem w chwili objęcia rządów przez władze polskie; co posiada niezmiernie znaczenie polityczne.

Cyfra ludności polskiej wzrosła, jak widać z tabeli, we wszystkich powiatach; najbardziej zaś podniosła się w miastach jak w Bydgoszczy, Grudziądzu, Toruniu i Poznaniu. Poza tem powiaty dawniej silnie niemieckie, wykazują znaczniejszą podwyżkę procentu Polaków.

Po dalsze szczegóły odsyła się czytelnika do samej tablicy.

Dr. M. Nadobnik.

L. b.	Powiaty	Ludność cywilna		Od r. 1910-1921 przybyło (+) wzgl. ubyło (-) ludności w ‰	Ludność narodowości polskiej w r. 1921		Ludność je- zyka polsk. w r. 1910 w ‰
		w r. 1921	w r. 1910		ogółem	w ‰	
1.	Bydgoszcz m.	87 723	91 049	- 3,7	64 210	73,2	30,6
2.	Bydgoszcz pow.	51 693	58 162	-11,1	33 604	65,0	45,9
3.	Chodzież	42 440	47 532	-10,7	22 082	52,0	27,3
4.	Czaruków	35 945	39 026	- 7,9	27 424	76,3	54,4
5.	Gniezno	56 676	53 756	+ 5,4	46 613	82,2	61,6
6.	Gostyń	48 953	48 324	+ 1,3	44 413	90,7	86,3
7.	Gr-dzisk	35 675	36 479	- 2,2	32 700	91,7	83,0
8.	Inowrocław	75 921	75 238	+ 0,9	62 402	82,2	62,9
9.	Jarocin	54 459	51 622	+ 5,5	51 065	93,8	81,7
10.	Keppno	52 718	52 282	+ 0,8	43 334	82,2	78,4
11.	Kościan	48 536	47 369	+ 2,6	46 952	96,7	88,0
12.	Koźmin	34 492	33 516	+ 2,9	31 017	89,9	82,6
13.	Krotoszyn	44 761	45 164	- 0,8	38 510	86,0	65,5
14.	Leszno	54 485	53 210	+ 2,3	39 588	72,7	42,1
15.	Międzychód	30 475	32 943	- 7,5	21 963	72,1	50,5
16.	Mogilń	50 051	49 248	+ 1,6	39 684	79,2	70,5
17.	Nowy-Tomyśl	50 386	51 279	- 1,7	31 383	62,3	47,9
18.	Oborniki	55 248	55 877	- 1,1	39 889	72,2	59,3
19.	Odolanów	43 756	43 943	- 0,4	34 317	78,4	78,3
20.	Ostrów	48 058	42 536	+13,0	44 449	96,7	77,4
21.	Ostrzeszów	40 388	39 257	+ 2,8	36 360	90,0	82,0
22.	Pleszew	38 225	37 354	+ 2,3	34 661	90,7	82,0
23.	Poznań m.	170 157	150 482	+13,1	159 054	93,5	57,0
24.	Poznań wschód	51 633	47 495	+ 8,7	45 347	87,8	70,8
25.	Poznań zachód	45 237	43 126	+ 4,9	42 289	93,5	82,2
26.	Rawicz	48 589	49 978	- 2,8	38 291	78,8	57,2
27.	Smigiel	38 444	36 380	+ 5,7	38 598	87,4	81,2
28.	Śre a	57 470	56 921	+ 1,0	52 559	91,5	82,0
29.	Środa	49 344	49 154	+ 0,4	46 495	94,2	87,2
30.	Strzelno	39 925	37 616	+ 6,1	35 795	89,6	80,0
31.	Szamotuły	65 939	66 834	- 1,3	57 539	87,2	74,2
32.	Szubin	45 641	48 936	- 5,5	31 527	69,1	55,5
33.	Wągrowiec	54 417	52 573	+ 3,5	42 183	77,5	68,4
34.	Wi kowo	30 231	29 092	+ 3,9	27 009	89,3	83,1
35.	Wolsztyn	48 873	49 814	- 1,9	34 871	71,4	56,8
36.	Września	41 280	39 310	+ 5,0	37 625	91,1	79,9
37.	Wyrzysk	62 267	67 207	- 7,4	34 402	55,1	48,3
38.	Znin	40 370	40 207	+ 0,4	32 337	80,1	72,5
	Razem Woj. Poznańskie . . .	1 970 844	1 949 578	+ 1,1	1 619 416	82,2	61,0
1.	Brodnica	61 257	61 581	- 0,5	50 574	82,6	64,2
2.	Chetmno	46 898	49 410	- 5,1	35 021	74,7	51,5
3.	Chonice	71 228	74 893	- 4,9	48 359	67,9	57,6
4.	Działdowo	23 920	23 546	+ 1,6	15 989	64,3	57,3
5.	Gniew	27 358	28 607	- 4,4	25 819	94,4	78,0
6.	Grudziądz m.	33 986	35 696	- 4,8	24 847	73,1	12,5
7.	„ pow.	43 419	46 519	- 6,7	28 357	65,3	39,2
8.	Kartuszy	64 815	66 499	- 2,5	58 719	90,6	78,2
9.	Kocierzyna	49 563	53 050	- 6,6	39 123	78,9	59,6
10.	Lubawa	50 623	59 035	+ 1,0	53 836	90,3	78,4
11.	Puck	27 824	26 809	+ 3,8	24 430	87,8	69,0
12.	Sępólno	27 833	30 540	- 8,9	14 244	51,2	27,1
13.	Starogard	62 994	65 058	- 3,2	56 230	89,3	73,5
14.	Świecie	83 781	89 620	- 6,5	62 488	74,6	49,9
15.	Tożew	35 790	36 200	- 1,1	29 777	83,2	32,8
16.	Toruń m.	39 839	40 525	- 1,7	33 982	85,3	32,2
17.	„ pow.	53 743	56 637	- 5,1	42 290	78,7	52,2
18.	Tuchola	34 544	33 950	+ 1,7	28 045	81,2	65,5
19.	Wąbrzeźno	47 124	49 500	- 4,8	32 047	68,0	50,6
20.	Wejherowo	43 815	44 913	- 2,4	39 648	90,5	61,5
	Razem Woj. Pomorskie . . . Cała b. dzielnica pruska . . .	939 354	972 579	- 3,4	743 225	79,1	55,7
		2 910 198	2 922 157	- 0,4	2 362 641	81,2	61,8

3. Zasady daniny państwowej.

W dniu 16 grudnia sejm uchwalił ustawę o poborze nadzwyczajnej daniny państwowej, której zasady dla informacji czytelników ze względu na aktualność podajemy poniżej w streszczeniu na podstawie głosów prasy codziennej.

Art. 1-szy ustawy w następujący sposób określa cel daniny: „Celem przywrócenia równowagi budżetowej, tudzież utworzenia podstawy dla Banku biletowego, pobrana będzie nadzwyczajna danina państwowa.”

Przepisy ustawy dla ułatwienia przeglądu, dadzą się ująć w następujące działy: danina od rolnictwa, przemysłu i handlu akcyjnego; przemysłu i handlu nieakcyjnego; od nieruchomości; od zawodów wolnych; od lokali; od pojazdów. W poszczególnych pozycjach ustawy przeprowadzony jest podział na zabory.

Rolnictwo. W b. zaborze rosyjskim daninę od gospodarstw rolnych oblicza się przez pomnożenie wymierzonego im na rok 1920 całorocznego podatku gruntowego głównego, przez mnożniki następujące: dla tych, którzy opłacili ten podatek w r. 1920 w wysokości od 1.500 do 3.000 mk. — przez mnożnik 400; dla tych, którzy opłacili ten podatek w r. 1920 w wysokości ponad 3.000 mk. — przez mnożnik 450.

W b. zaborze austriackim daninę od gospodarstw rolnych oblicza się przez pomnożenie wymierzonego im za r. 1920 całorocznego podatku gruntowego przez mnożniki następujące: dla tych, którzy opłacili ten podatek w r. 1920 w wysokości do 2.5000 mk. przez mnożnik 225; dla tych, którzy opłacili ten podatek w r. 1920 w wysokości od 2.500 do 4.200 mk. — przez mnożnik 250; dla tych, którzy opłacili ten podatek w r. 1920 w wysokości ponad 4.200 mk. — przez mnożnik 280.

W b. dzielnicy pruskiej daninę od gospodarstw rolnych oblicza się przez pomnożenie wymierzonego im za r. 1920 podatku gruntowego, służącego za podstawę do obliczenia dodatków samorządowych, przez mnożniki następujące: dla tych, którzy opłacili ten podatek w r. 1920 w wysokości do 110 mk. — przez mnożnik 4.200; dla tych, którzy opłacili podatek w r. 1920 w wysokości od 110 do 220 mk. — przez mnożnik 4.600; dla tych, którzy opłacili podatek ten w r. 1920 w wysokości ponad 220 mk. — przez mnożnik 5.200.

Dla powiatów, dotkniętych przez zniszczenie wojenne, ustawa przewiduje ulgi.

Danina od gospodarstw rolnych powinna być obliczona w terminie 3-tygodniowym od dnia ogłoszenia rozporządzenia wykonawczego do ustawy omawianej.

Dzierżawca lub użytkownika nieruchomości ziemskiej, posiadający na niej własny inwentarz, płaci z daniny, obliczonej z tej nieruchomości: a) 50%, o ile dzierżawa lub użytkowanie opiera się na

tytule prawnym, powstałym przed rokiem 1916; b) 40%, o ile dzierżawa lub użytkowanie, opiera się na tytule prawnym, powstałym przed rokiem 1920; c) 30%, o ile tytuł prawny powstał w r. 1920 i czynsz dzierżawy ustalono przeważnie w gotówce, nie zaś w zbożu; d) 20%, o ile tytuł prawny powstał w r. 1921, jak również w tym przypadku, gdy tytuł prawny powstał przed tym rokiem, ale czynsz umówiono przeważnie w zbożu. Resztę daniny w powyższych przypadkach płaci właściciel nieruchomości ziemskiej. O ile jednak właściciel sprzeda część swojej nieruchomości, przepisy powyższe co do dzierżawców nie mają zastosowania.

Przemysł i handel. Od akcyjnych spółek handlowych i bankowych, powstałych przed 1 stycznia 1920 r., oblicza się daninę w wysokości 15% od kapitału zakładowego (akcyjnego, udziałowego, składkowego i t. p.), tudzież zapasowego i rezerwowego, według stanu w dniu ogłoszenia ustawy niniejszej; od wszystkich innych — w wysokości 10% od tychże kapitałów.

O ile jednak pomienione spółki posiadają nieruchomości, maszyny, narzędzia produkcji lub patenty, nabyte przez r. 1920, wartość nabycia tych przedmiotów winna być przewalutowana, celem określenia podstaw obliczenia daniny, za pomocą pomnożenia jej przez współczynniki następujące: a) o ile nabycie nastąpiło przed d. 1-ym stycznia r. 1916 — przez 20; b) o ile nabycie nastąpiło w czasie od d. 1 stycznia 1916 r. do d. 31 grudnia 1918 r. — przez 10; c) o ile nabycie nastąpiło w r. 1919 — przez 5. Postanowienia te mają zastosowanie również do kapitałów, już za zgodą ministra skarbu, przewalutowanych na innych podstawach.

Przepisy specjalne określają wysokość daniny, przypadającej od osób fizycznych i prawnych, prowadzących wszelkie przedsiębiorstwa naftowe.

Daninę przypadającą od przedsiębiorstw handlowych, nieobowiązanych do publicznego składania rachunków, oblicza się w b. dzielnicy rosyjskiej przez pomnożenie wymierzonego dla poszczególnych kategorii podatku patentowego za r. 1920, przez mnożniki następujące: dla przedsiębiorstw handlowych I kategorii — przez 85; II kategorii - 60; III — 20; IV — 15; V — 5; dla przedsiębiorstw przemysłowych I, II i III, kategorii — przez 60; IV, V i VI — 45; VII i VIII — 35; dla przedsiębiorstw żeglugowych — 35; dla osobistych zajęć przemysłowych — przez 35.

Dla przedsiębiorstw bankierskich, kantorów wymiany, kas pożyczkowych i lombardów, mnożnik w I kategorii wynosi 150, w II — 100.

Daninę, przypadającą od przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych, nie obowiązanych do publicznego składania rachunków, w b. dzielnicy austriackiej oblicza się przez pomnożenie wy-

mierzono go im powszechnego podatku zarobkowego, obliczonego wraz z państwowym dodatkiem wojennym za rok 1920, przez mnożnik 40.

Dla b, dzielnicy pruskiej przewiduje ustawa mnożniki następujące: od przedsiębiorstw handlowych: w I klasie podatkowej — 1.500; II - 1.000; III — 750; IV — 500; od przedsiębiorstw przemysłowych: w I klasie podatkowej — 1.000; II — 750; III — 500; IV — 400; od przedsiębiorstw handlowych, podlegających podatkowi wyszynkowemu: w I klasie podatkowej — 5.000; II — 3.000; III — 2.000; IV — 1.000.

Daninę od rafinerji w całym państwie, zarówno akcyjnych, jak i nieobowiązanych do publicznego składania rachunków, oblicza się podług odpowiednich przepisów dla przedsiębiorstw przemysłowych w poszczególnych dzielnicach, wszelako z doliczeniem 50%.

Nieruchomości miejskie. W b. dzielnicy rosyjskiej daninę od nieruchomości miejskich oblicza się przez pomnożenie wymierzonego za rok 1920 całorocznego państwowego podatku od nieruchomości miejskich — przez mnożnik 100; w miasteczkach i osadach — przez pomnożenie wymierzonego za r. 1920 podatku podymnego — przez mnożnik 60.

Mnożnik dla podatku domowo-czynszowego, pobieranego we Lwowie, wynosi 20. Dla tego samego podatku, pobieranego na pozostałych obszarach izby skarbowej lwowskiej oraz krakowskiej, mnożnik 30.

W b. dzielnicy pruskiej, dla podatku budynkowego, służącego za podstawę do obliczenia dodatków samorządowych, mnożnik wynosi 100.

Zawody wolne. Daninę od osób, wykonywujących zawody wolne, mianowicie, lekarzy, dentystów, lekarzy weterynarii, felczerów, adwokatów, obrońców sądowych, notariuszów, wydawców pism periodycznych, artystów, architektów, inżynierów, techników, chemików oraz agentów, którzy nie płacą podatku przemysłowego, — oblicza się w wysokości piątej części dochodu, osiągniętego w r. 1920, a ustalonego przy wymiarze państwowego podatku dochodowego za rok podatkowy 1921.

Lokale. Danina od osób, zajmujących w nieruchomościach miejskich mieszkania oraz lokale przemysłowe lub handlowe, oblicza się w wysokości dwukrotnego zasadniczego komornego, płaconego za rok 1921.

Lokatorzy, zajmujący mieszkania, składające się nie więcej, jak z 2 pokoiów, mają obniżoną daninę o 50%, zajmujący tylko jeden pokój o 75%.

Pojazdy. Daninie podlegają też właściciele posiadanych w okresie między d. 1 października a 31 grudnia 1921 r. samocho-

dów osobowych, ekwipaży w miastach oraz tych dorożek konnych, samochodowych i omnibusów samochodowych, od których nie opłaca się podatku przemysłowego, zarobkowego lub procederowego. Daninę tę oblicza się w wysokości następującej: a) milion marek od samochodu osobowego o sile 15 koni, i w wysokości 750 000 mk. od samochodu o sile mniejszej; b) 200 000 mk. od ekwipażu parokonnego i 100 000 mk. od ekwipażu jednokonnego; c) 20 000 mk. od dorożki dwukonnej i 10 000 mk. od dorożki jednokonnej w Warszawie i Łodzi, a w połowie tych sum od dorożek w innych miastach; d) 100 000 mk. od omnibusu samochodowego i 40 000 mk. od dorożki samochodowej. Daninę od gospodarstw, rolnych, nieruchomości miejskich, przemysłu i handlu (z wyjątkiem obowiązującego do publicznego składania rachunków), obliczają właściwe władze w terminie 3-tygodniowym od dnia ogłoszenia rozporządzenia wykonawczego od niniejszej ustawy.

Danina winna być wpłacona w 2 ratach. Termin wpłacenia pierwszej raty przypada w ciągu 4 tygodni, licząc od ósmego dnia wyłożenia księgi poboru lub list rozkładu do publicznego przejrzania. Druga rata winna być wpłacona w ciągu 6 tygodni po upływie terminu płatności pierwszej raty.

Po zliczeniu tych wszystkich terminów i odstępów czasu, okaże się, że cała danina od wyżej wymienionych kategorii płatników, byłaby spłacona w ciągu mniej więcej 4 miesięcy od dnia ogłoszenia rozporządzenia wykonawczego. Dla spółek akcyjnych ostateczny termin zapłacenia 2-jej raty byłby o kilka dni (około tygodnia) dłuższy. Dotyczy to również zawodów wyzwolonych i właścicieli pojazdów. Co do lokatorów, stosuje się przepisy, analogiczne do gmin wiejskich, z pewnemi drobnemi zmianami.

Gdyby rozporządzenie wykonawcze było ogłoszone w d. 1 stycznia r. 1922, ostatnie raty daniny wpłynęłyby około 1-go maja tegoż roku. Danina może być wpłacona albo obligacjami 5% długoterminowej pożyczki państwowej z r. 1920, wedle ich wartości nominalnej, albo markami polskimi, albo walutami obcemi, których gatunek i kurs przeliczenia ustali minister skarbu.

4. Szkoła nauk politycznych.

Poważna szkoła nauk politycznych w Krakowie, kierowana umiejętnie przez Prof. Rostworowskiego, została po przerwie wojennej znowu otwarta w jesieni 1921 r. Głównem, choć nie wyłącznym, zadaniem Szkoły jest dostarczanie w pierwszym rzędzie słuchaczom, prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego możliwości pogłębienia i rozszerzenia odbywanych studjów teoretycznych i praktycznych, ażeby czy to w służbie publicznej wewnętrznej lub zagranicznej.

czy też w działalności społecznej i zawodach wolnych, mogli osiągnąć poziom wykształcenia, jakiego wymagają potrzeby odrodzonej Ojczyzny.

Kurs studjów jest dwuletni. Dyplomy z ukończenia studjów wydawane będą jedynie słuchaczom Wydziału prawniczego lub filozoficznego po wysłuchaniu całkowitych dwóch kursów rocznych i po złożeniu przepisanych egzaminów. Słuchacze wydziału filozoficznego, nie posiadający studjów prawniczych, winni dla uzyskania dyplomu, przedłożyć świadectwa kolokwialne z prawa politycznego, prawa narodów, ekonomji politycznej i skarbowości, otrzymane na Wydziale Prawa, na które to wykłady uczęszczać winni przed studjami, lub w czasie studjów w Szkole Nauk Politycznych.

Program wykładów w roku szkolnym 1921/2 jest następujący:

1. Prof. Dr. M. Rostworowski: Geneza i rozwój parlamentaryzmu w Anglii (20 godzin).
2. Prof. Dr. Lulek: Zasady polityki handlowej (godzin 26).
3. Dr. Rom. Struczowski: Statystyka gospodarcza Polski (godzin 25).
4. Prof. Dr. Dąbrowski: Kwestja wschodnia w XIX i XX wieku (godzin 25).
5. Prof. Dr. Szajnocha: Płody kopalniane Polski (godzin 17 — w Gabinetecie Geologicznym).
6. Dr. M. Kannenberg: Współczesny ustrój polityczny Niemiec (godzin 10).
7. Prof. Dr. Kutrzeba: Gdańsk i Śląsk (godzin 25).
8. Prof. Dr. Stan. Wróblewski: Międzynarodowe prawo wekslowe i czekowe (godzin 25).
9. Dr. Konrad Kolszewski: Proces administracyjnego zjednoczenia w b. zaborze pruskim (godzin 12).
10. Prof. Dr. M. Rostworowski: Międzynarodowe traktaty polityczne XIX wieku (godzin 25).
11. Dr. M. Kannenberg: Banki i ich rola w dobie obecnej (godzin 12).
- 12) Prof. Dr. Taylor: Ekonomika komunizmu i kolektywizmu (godzin 12).
13. Prof. Dr. Kumaniecki: Ustrój administracyjny państw zachodnich (godzin 20).
14. Prof. Dr. Zarański: Przemysł górniczy w Polsce (godzin 10).
15. Prof. Dr. Kumaniecki: Spisy ludności (godzin 6).

5. Konkurs.

Aby uczcić zbliżającą się w dniu 1-go września 1922 r. piątą rocznicę istnienia sądownictwa polskiego, ogłasza się konkurs na monografię historyczną pod tytułem: „Powstanie i rozwój sądownictwa w odrodzonej Polsce”.

Monografia ta ma dać wierny obraz powstania i rozwoju sądownictwa polskiego, a wskrzeszając w pamięci te szczytne wspomnienia, które towarzyszyły pierwszemu wysiłkom przy zakładaniu kamienia węgielnego pod wznoszony gmach Sprawiedliwości Polskiej, ma być zachętą ku dalszej wyteżonej pracy nad udoskonaleniem rozpoczętej z takim mozołem budowy, ma stać się bodźcem ku urzeczywistnieniu jednego z przykazań narodowych — ujednostajnienia ustroju oraz ustawodawstwa sądowego Rzeczypospolitej.

Warunki konkursu są następujące:

1. Rozprawa winna zawierać najmniej 10 arkuszy druku w formacie Dziennika Ustaw.
2. Sąd konkursowy stanowią będą: Jan Jakób Litauer, członek Komisji Kodyfikacyjnej (przewodniczący); Ignacy Baliński, sędzia Sądu Najwyższego; Stanisław Car, Szef Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa; Włodzimierz Dbałowski, sędzia Sądu Najwyższego (Małopolska); Bernard Maliniak, adwokat; Cezary Ponikowski, adwokat; Zygmunt Rymowicz, członek Komisji Kodyfikacyjnej i Bronisław Stelmachowski, sędzia Sądu Najwyższego (Wielkopolska).
3. Prace składać należy na ręce przewodniczącego (Warszawa Natolińska Nr. 6) lub członka sądu, Stanisława Cara (Marszałkowska Nr. 83), z podaniem nazwiska autora lub współautorów. Członkowie sądu konkursowego, w miarę możliwości, ułatwią autorom dostęp do materiałów drukowanych, archiwalnych i rękopiśmiennych w zakresie tematu, stanowiącego przedmiot konkursu.
4. Termin nadsyłania prac konkursowych upływa z dniem 1-go września 1922 roku.
5. Za pracę najlepszą przyznana będzie nagroda pieniężna w kwocie 15.000 mkp., złożona do dyspozycji sądu konkursowego przez jednego z obywateli ziemi Kieleckiej; -naddo księgarnia pod firmą „F. Hösicke” zobowiązała się wydać swoim nakładem nagrodzoną pracę z tym, że gdyby co do warunków wydania i honorarium autorskiego nie doszło do porozumienia pomiędzy autorem i wydawcą, punkty sporne poddane będą pod orzeczenie trzech z spośród sędziów konkursu, podług wyboru wydawcy.
6. Orzeczenie sądu konkursowego będzie ogłoszone drukiem w czasopiśmie prawniczym.